

היכלולא דצדיקיא

לקט אמרים

בעניני דת ודעות מגדולים וצדיקים
שחל היומא דהילולא שלהם בחודש הזה

הגאון האדיר רבי פנחס עפשטיין זצוק"ל

ראב"ד ירושלים עיה"ק ת"ו
נלב"ע י"ז טבת שנת תש"ל לפ"ק

אשר נתפרסמו בגליונינו "אמונה ודעת" בשנים עברו

וכעת מופיע בקובץ נפרד
חודש טבת תשפ"א

מערכת "השקפה ברורה"

© כל הזכויות שמורות

הערות והארות בעניני הגליון, והודעת פרטים על שיעורים וחבורות וספרים וכדו', וכמו"כ לתרומות והנצחות

יכולים לשלוח לפאקס: 03-6443567 או לאימעיל: A146556474@gmail.com

וכן אפשר להשאיר הודעות למערכת בטעל. 0747962033

לתרומות והנצחות בחו"ל אפשר להתקשר בטעל:

בארה"ב: 7003-570 (845). בלאנדאן: 8220-3507-075.

במאנטשעסטער: 07835298520. באנטווערפען: 032-4912-81276

📖 חדש!!! ניתן לתרום בכרטיס אשראי 📖

ע"י מערכת "נדרים פלוס" בעמדות הפזורות ע"ש "אמונה ודעת"

או ע"י מערכת "נדרים פון" בטעל: 03-7630585 קאוד-5374

או העברה לחשבון בבאנק פאג"י, סניף 188, מ.ת. 105416010, ע"ש ליבוביץ לציין עבור "אמונה"

הגליון החודשי "אמונה ודעת" מופץ בעזהשי"ת באלפי העתקות

בערי ארה"ק: ירושלים, בית שמש, בני ברק, וצפת. ובחו"ל: בארה"ב, בקאנאדא, ובענגלאנד, כ"י.

הגליונות ניתן להשיג:

ירושלים: 05484-85560 | בית שמש: 05271-15507 | בני ברק: 05331-27056 | צפת: 0527698687

או באתר "השקפה ברורה" 5dbiaic79498b.site123.me

החפץ להיכנס לרשימת מקבלי הגליון מידי חודש נא לשלוח "בקשה"

לאימעיל אדרעס a146556474@gmail.com

הגאון האדיר רבי פנחס עפשטיין זצוק"ל

ראב"ד ירושלים עיה"ק ת"ו

נלב"ע י"ז טבת שנת תש"ל לפ"ק

נולד בעיר גרייבא שבליטא בשנת תרמ"ז לאביו הגאון רבי ישעי' זצ"ל שהיה ר"מ דק"ק ביאלוסטוק ודוואלקאוויסק ומח"ס לבוש ישע שו"ת וחי' עמ"ס הש"ס, ולאמו הרבנית מרת אסתר ע"ה, ונקרא שמו פנחס ע"ש פנחס קנאה מכיון שלידתו היתה בפרשת פנחס, בהיותו בן ד' נפטרה אמו, ואביו גידלו ודאג לכל הצטרותו, וככה התגדל אצל אביו הגאון שלמד עמו ביום ובלילה והשפיע עליו מאוד תורתו. כבר בימי ילדותו היה ניכר עליו שמיועד לגדולות והפליא את כולם בחריפותו והתמדתו העצומה, כאשר יסד אביו הישיבה בוואלקאוויסק למד שם עם הבחורים המצוינים משנת תרנ"ח עד תר"ס. כשהגיע לשנת הבר מצוה נשלח ע"י אביו ללמוד בישיבת סלאנים המעטירה, בשנת תרס"ב הלך ללמוד אצל הגאון רבי דוד פיאנס זצ"ל רב העיר קנישין והמשיך לגלות בעיירות שונות עד שנסע ללמוד בקיבוץ הבחורים בעיר קריניק אצל הגאון רבי זלמן סענדער כהנא שפירא זצ"ל. בשנים האלו עוד טרם שמלאו לו י"ג שנים כבר חידש חידושים נפלאים, ואף התפלפל עם חכמי תורה, בהיותו בן י"ח חיבר קונטרס הערות על ספר ארעא דרבנן, ובהיותו בן י"ז העלה ג' מערכות עמוקות בסוגיות שבמקדש, ובשנת תרע"ג כנסן לחיבור א' בשם אוריין תליתאי אשר גדולי ליטא שבחוהו, וכפי שמעיד מרן הגרי"ח זאנענפעלד זי"ע בזה"ל, כאשר יצאו כבר מוניטין שלו בעולם ונתפרסם בספרו הנכבד אוריין תליתאי כאשר כל גדולי התורה ומבני החכמה יהללו אותה בשער וכו'. בשנת תרס"ה עלה לארה"ק יחד עם אביו בהיותו בן י"ח שנים, והמשיך לשקוד בתורה יחד עם אביו בהתמדה עצומה ונפלאה וכולם קראו לו בשם "העילוי מגרייבא", מיד בבואו לארה"ק התחבב מאוד אצל גדולי ארה"ק, הגר"ח בערלין הרידב"ז הגרי"י דיסקין והגרי"ח זאנענפעלד זכרונם לברכה אשר הבחינו תיכף בגודל גדלותו, והוא מצדו ביטל א"ע לפניהם ודלה הרבה מתורתם וממעין חכמתם והשקה את הדור שאחרי כן. בהגיע לפרקו בשנת תרס"ח נשא את הרבנית ע"ה בת הגה"צ רבי שלום זצ"ל (שהיה מתחילה רב גלילות העיר קעלעם ואח"כ עבר יחד עם בני קהילתו לעיר אויזעהרן בדרום אפריקע שם שימש ברבנות כ"ד שנים). כבר בתקופה ההוא עמד לצד גדולי ירושלים ובכח תורתו פעל והשפיע בכל נפשו להעמיד הדת על תילה, וכפי שמצינו שבשנת תע"ר-תרע"א פירסם מאמרים בכת"ע החבצלת ע"ד קדושת השמיטה ונגד ה"היתר מכירה" המדומה של הר' קוק, ובא' המאמרים שכתב בזה חתם א"ע "בן אלעזר" לרמזו על שקינא לאלוקיו כפנחס אשר על שמו נקרא, וכן גדולי הדור הפליגו בשבחו בהפלגה יתירה במאוד, וכדנראה מדברי הגאון הרידב"ז זצ"ל אשר כתב עליו בהיותו עוד בן כ"ו שנים בסמיכתו עליו בזה"ל, הרב המאור הגדול לממשלת התלמוד והפוסקים "גדול בישראל ממש" חריף ובקי בכל התורה סיני ועוקר הרים וירא שמים באמת. משופרא דשופרא דעה"ק תובב"א והוא כמעין הנובע, דין גליה לדרעי' ונפל נהורא בבי מדרשא אור התורה, אחד מן המצוינים בדורנו זה, דין סמוכו לנא לנא יורה ידין ידין בכל מקצועות שבתורה בשכלו הישר מאד וכתר הרבנות הלמתו בעיר גדולה וחשובה בישראל, "ולא בנקל להשיג בימינו רב גדול כמותו". אשרי העיר שתזכה בו. לשמש בעיר רבתי עם, ואין צריך להכביר הרבה בשבחו כי תורה מכרזת עליו בעצמו, אבינו שבשמים ירום קרן תורתינו הק' ואז "ינהרו ב"י אחר רב גדול כמותו" עכ"ל, גם הגרי"י דיסקין זצ"ל כתב בהסכמתו על ספרו מנחה חריבה שבחים מופלגים (בשנת תרפ"ו) ומתאר שם את מצב הדור הנורא ששררה אז בעקבות פורקי העול ומאידיך משבח את שעדיין נמצאים גדולי ירושלים המאירים קרן התורה וז"ל בא"ד, אור חדש כי יהל בציון מחזה נהדר ומשמח הוא לראות אדם גדול בתורה אב בחכמה ורך בשנים יושב לו בפניתו בודד שקט על התורה ועל העבודה. ובשקידתו והתמדתו מצא יותר מכדי מדתו. להאיר

עיני חכמים ולחדש חידושים נפלאים בתורה ה' ניהו הגאון חריף ובקי ידיו רב לו בים התלמוד והפוסקים ראשונים ואחרונים. אחד מגדולי עיה"ק ירושלים ת"ו וכו', גם הגאון רבי חיים בערלין זצ"ל בתשובה אליו כשעדיין הי' בשנות בחרותו כתב לו "כל דילידא אימא כוותיה תילדי". כמו"כ מרן הגרי"ח זאנענפעלד זי"ע משבחו בהסכמתו שם בתוארים מופלגים וז"ל, הגאון החריף ובקי בחדרי תורה סיני ועוקר הרים צנא מלא ספרא ויראת ה' אוצרו, ומשבח שם את כח תורתו וספריו (וכנ"ל מקצת לשונו), ובשנת תרצ"א כיבדו הגרי"ח לשאת את דרשת שבת הגדול בבית מדרשו בבתי מחסה בעיר העתיקה, וראה בו המשך בהנהגת הציבור, ואח"כ בשנת תרפ"ט מינה אותו לדיין בביד"ץ, ואכן אחרי הסתלקותו דמון הגרי"ח נתמנה לשמש כממלא מקומו ברבנות בשכונת בתי מחסה. בימי מלחמת העולם הראשונה סבל מרורות בפטירת אביו ז"ל, והיה גם ימי רעב ועוני ודחקות קשה ואף ספרים הי' קשה להשיג וגם בשנים שאח"כ סבל דחקות נוראה, ובשנת תרפ"ד נפטרה לו אשתו הרבנית ע"ה בדמי דמיה ובבית הי' לו ילדים רכים לטפל בהם, ובכל זאת התגבר במסי"נ עילאית על הכל והתחזק בתורה וביראה וחיבר חידושים נפלאים אשר הדפיס בקובצים רבים שיצאו אז לאור. גם קנה לו שלימות בידיעת ספרי קבלה מוסר וחסידות בבקיעות עצומה, וגם עבודת התפילה שלו היה נפלא מאוד. בשנת תש"ח כאשר באו הערביים הפורעים והרסו את העיר העתיקה בחמתם נאבד לו אוצר ספריו שאצר בביתו כשלושת אלפי ספרים מלאים וגדושים עם הערות בשולי הגליון בכל מקצועות התורה, גם מכתבי חידו"ת שהתכתב עם גדו"י מאורי הדור זי"ע כהפץ חיים הר"ד מקארלין האור שמח הראגאטשאבער המהרש"ם המהר"ש ענגל ר"מ אריק ועוד הרבה זכרונם לברכה, והתאבל על אבדן הכתבים והספרים כל ימיו ולא היה יכול להתנחם עליהם.

העבודת הקודש בהעדה החרדית כבר התחיל בשנת תרע"ט כאשר חתם יחד עם הגרי"ח והגרי"ד על הקמת בי"ד מטעם "וועד העיר לקהילת האשכנזים" כאשר חששו ממשרד הרבנות של הציונים אשר הרבה רבנים נפלו ברשתם כאשר שילמו בטבין ותקילין לרבנים ששוכנים בצלם, ומאידך רבנים היראים שלא כרעו לבעל סבלו רעב ועוני נוראה, ובכ"ז עמד במסי"נ לעזר התייסדות העדה החרדית אשר כל ימיו מסר את נפשו על מערכותיה בעוז ותעצומות, ועוד בשנות תרפ"א-תרפ"ח נמצאו הרבה כרוזים שחתם עליהם (מצד היותו כבר אז חבר בוועד העיר לקהילות האשכנזים) ונגד בחירת נשים באסיפת הנבחרים, וחובת היציאה מוועד הלאומי ועוד. בשנת תרפ"ט והוא בן מ"ד שנים הושיב אותו מרן הגרי"ח ז"ל לשמש כדיין ממלא מקום ובשנת תר"צ נתמנה לשמש כדיין קבוע בביד"ץ, ומאז כבר התחיל להיות ראש המדברים בכל מקום, בשנת תרצ"ב כבר נתמנה לשמש כראב"ד העדה החרדית, ואח"כ בשנת תרצ"ז כאשר שמע שהגאון רבי זעליג ראובן בענגיס זצ"ל שכינה אז כראב"ד העיר קאלאוויא שבליטא רוצה לעלות לארה"ק, הציע לוותר את משרת הראב"ד אל הגרז"ר, והוא חזר לשמש כדיין תחת מרותו של הגרז"ר שהיה הראב"ד והמהרי"ץ דושינסקי זצ"ל שהיה אז גאב"ד דמתא, ושוב אח"כ בהסתלקות מהרי"ץ דושינסקי בשנת תש"ט ונתמנה הרב בענגיס לשמש כגאב"ד ירושלים אז חזר לקבל עליו את משרת הראב"ד מקודש. ואח"כ בשנת תשי"ג בהסתלקות הגרז"ר בענגיס נתמנה מרן רביה"ק לשמש כגאב"ד ירושלים ת"ו, אמנם בהיות שרבינו נשאר לשכון בחו"ל ולהנהיג מרחוק את הנהגת עיה"ק, ע"כ היה המציאות אשר כל שאלה וענין הקשה הביאו אליו, אכן בהנהגת חיי העיר ועניני היהדות חרדית בפרטיות סמך רבינו את ידו על הראב"ד שניהל את כל מערכות ישראל ומלחמות הדת בשנים האלו. כעשרים שנים לטובה שימש הראב"ד יחד עם הדיינים הגר"ד יונגרייז והגרי"י רייזמאן זכרונם לברכה, וארבעים שנים שפט את ישראל בביד"ץ העה"ח, בפקחות עצומה ניהל דיני תורה, ובתקיפות עמד בראש הנהגת מערכת הכשרות והשחיטה (אשר נלחם בכל כוחו על התייסדותה ושלא להכניס לבית משחיטת הרבנות הרשעות). כמו"כ דאג באחריות בנתינת היתר הוראה לרבנים ודיינים וכו', ומינה הוא את חברי הביד"ץ ששמשו אז, ואף גדולי זקני הרבנים המפורסמים שגרו אז בירושלים היו שואלים אותו בדבר הלכה כהגרא"ז מעלצער והרב מטשעבין זכרונם לברכה ועוד. גם רביה"ק החשיבו והעריכו במאוד וכשנודע לרבינו שלבוש במעיל ישן ובלה שלח לו מיד האיציטלא דרבנן (פעלץ) שלו שיתלבש בה כיאות לכבודו. פעם אמר רבינו על הטענה שאומרים שהוא דעת יחיד בנוגע להתבדלות משלטון הציונים הלא איננו דעת יחיד "הרי יש הבי"ד הגדול שבירושלים אשר הגאון רבי פנחס עומד בראשה וסוברים כן", ולעומתו העריץ הראב"ד את רבינו בכפלים והרבה להפליא את גאונתו ורב חיליה דמון רבינו, וכן שאל מרבינו בדבר הלכה ורבינו השיב לו בחביבות (בשו"ת דברי"ו אה"ע סי' קכ"ה) כמו"כ היה נוהג להשתתף תמידים כסדרן במסיבות כ"א כסליו בביהמ"ד סאטמאר. לאחרונה נקבצו משרידי חידו"ת ב' כרכים בשם מתורתו של רבי פנחס (ושם בחלק ב' נמצא תולדותיו באריכות).

נסתלק בי"ז טבת בערש"ק ומנו"כ בהר הזיתים ומספד רב הספידו אותו כל בית ישראל זיעועכי"א.

חלק א' - מדבריו על מערכות רביה"ק ועל ספריו הק' / חלק ב' - מערכותיו נגד הבחירות הטמאות / חלק ג' - מערכותיו על משמור הדת וההתבדלות / חלק ד' - מדברי גדולי ישראל ז"ע מארה"ק ת"ו על גודל קנאתו במלחמת ה'.

חלק א'

מדבריו על מערכות רביה"ק ועל ספריו הק'

ספר על הגאולה ועל התמורה הוא קונץ שטיק

מענין לענין אספרה, בעת שהוציא רבינו לאור עולם את ספרו הק' על הגאולה ועל התמורה אחר מלחמת ששת הימים, אמר לי הגאון האדיר רבי פנחס עפשטיין זצ"ל ראב"ד ירושלים עיה"ק תובב"א, שהספר ויואל משה שהוא בעיקרו בירורי הלכות מש"ס ופוסקים בענין העברה על הג' שבועות, יתכן להיות שגם הוא עצמו היה יכול לחברו, אמנם הספר "על הגאולה ועל התמורה" שבו חשף רבינו גבורתו ויעא להוכיח עוולתם מינה וביה זהו קונץ שטיק שאי אפשר לעשות כמוהו.

(זכרון איש ח"ל, פ"ז עמ' קס"ז)

אם לא יוא"ל לא יזיק

סיפר הרה"ח ר' ליפא שווארץ שו"ב ע"ה מנהל מוסדות רבינו ז"ל בעיה"ק ירושלים, שבאחד המערכות לביטול גזירה בארה"ק רצו הבי"ד לעשות הפגנה גדולה בירושלים, והגה"צ ר' פנחס זצ"ל אמר לר' ליפא ע"ה שמוכרח להיות גם הפגנה נגד שלטון הציונים מטעם רבינו ז"ל בעיר ניו יארק, ורק אם רבינו יעשה הפגנה מציבור אנ"ש נגד הכופרים אז יה' תועלת בהפגנה בירושלים לבטל את הגזירה, ואמר אז בדרך מליצה "אם לא יועיל לא יזיק" ופי' דבריו בדרך צחות: אם לא יועיל (יואל) דהיינו אם רבינו לא יעשה דבר נגד הגזירה, לא יזיק לראשי הציונים מה שאנחנו עושים כאן בירושלים, כי רק ע"י שרבינו עושה הפגנות בניו יארק נגד שלטון הכופרים אז יכולים לעשות הפגנות בירושלים.

(מושיעין של ישראל ח"ט עמ' תס"ג, וכ"ה בס' המאזרינו חיל עמ' צ"ה)

גדלות וחשיבות הספה"ק ויואל משה

הנה ספה"ק ויואל משה השלם יצא לאור בשנת תשכ"א. בימים ההם היו עוד בחיים חבורה קדושה מגדולי הרבנים ז"ל של לפני החורבן וכולם שבתו ורוממו את תוכן הספר ואת התועלת שיוצמח ממנו.

בראש וראשון אני מעלה זכרונם של ראש בי"ד מקודש גאון ירושלמי ה"ה הגאון"צ רבי פנחס אפשטיין זצ"ל שכל ימי חייו לחם בכל נימי נפשו הטהורה ובכל כוחו האנושית עבור קדושת ירושלים עיר הקודש והמקדש, וכה אמר בהשתוממות "ידענו גם ידענו את גאון עוזו של הרב בכל מכמני התלמוד והפוסקים, אבל שאפשר לחבר חיבור על המובאים בספרו, ולצקת הכל על יסודות איתנים של ש"ס ופוסקים וספרי הקודש ראשונים ואחרונים וכו' זה לא תיארנו לעצמינו".

(זכור ימות עולם, ח"ד עמ' פ"ד למוה"ר בנציון יאקאבאוויטש ז"ל)

"ויואל משה" הוא "גאונות שבגאונות"

וכן מספר הגה"ח ר' ליפא שווארץ ז"ל שכשיצא הספר הקדוש ויואל משה לאור עולם והי' נוסע למקום השחיטה שבהשגחת הבד"ץ עם הגאון והראב"ד ז"ל, והגאון ז"ל נטל עמו את הויואל משה, ובמשך כל עת הנסיעה עבר על הספר מתחילתו עד סופו ובסוף הנסיעה אמר בהתפעלות שזהו "גאונות שבגאונות" לחבר ספר כזה והרי גם הוא למד כבר את הגמרא בכתובות ולא עלה בדעתו שיכולים לחבר ספר גדול בהיקף כזה על הסוגיא של שלשת השבועות.

(מובא בספר המאזרינו חיל עמ' צ"ה ובס' בזכריו את ציון ח"א, ועוד כ"מ)

חלק ב'

מערכותיו נגד הבחירות הטמאות

אין אף אחד! לא שומעים אף מילה אחת למען השבת! ולמען קדושת הצניעות! כל השנים השלטון מחטיא את הרבים אין שום מחאה נגד זה, האם נקרא יהודים חרדים.

בפרשה הזאת למדנו "נח איש צדיק תמים היה בדורותיו", מביא רש"י הפלוגתא שמובא במדרש שאילו היה נח בדורו של אברהם לא היה נחשב לכולם. רק מפני שהיה נמצא בדורו לכן היה נחשב לצדיק, אבל לפי זה יש להבין את האלוקים "התהלך נח" אם יש אומרים לגנאי, אבל כך הוא הפירוש, שנח איש צדיק תמים היה בדורותיו, שהיה צדיק תמים, שמעתם מה אומרים על צדיק היושב כל היום ואומר תהילים ואינו מוחה על בני דורו, אומרים עליו שהוא תמים, מה אתם רוצים ממנו שהוא תמים שאינו יכול לדבר ולכן אינו מוכיח,

הבחירות שלנו היא ו"בחרת בחיים"

גם אנו הולכים לבחירות, הבחירות שלנו הוא "ובחרת בחיים" וזאת היא הבחירה שלנו כל השנים, לא כמו הבחירות שלהם. מה כבר אפשר לפעול, אם צריכים להסתכל על רשעים כאלה, בשעה שיש גמרא מפורשת אסור להסתכל בפני רשע. כל השנים הם יושבים עם רשעים ואפיקורסים כאלה וליצים שכופרים בתורה.

איפה נמצאים האגודה במשך כל ד' השנים שאין שומעים אותם מוחים על הפירצות כלל

עכשיו בימים אלה לפני הבחירות רואים אותם ממלאים את המרפסות בכרוזים של ג' וד', אבל איפה הם כל הארבע שנים

הלך בעצמו להתווכח עם הגאון מטשעבין אודות בחירות

[מתוך שיחתו של הגה"צ רבי עמרם בלויא זצ"ל, ממה שנקלט בטעיף, והובא בספר משנתו של רבי עמרם עמ' 86]

אספר לכם עובדא, כשנתיסד כאן ועד הרבנים של אגודת ישראל, היות ונטורי קרתא השתלטה על העדה החרדית, והעדה החרדית עזבה את אגודת ישראל, פתחה אגודת ישראל בית דין והכשרים. הדבר היה מוזר מאד. מאחרי ואגודת ישראל הרי נתיסדה בכדי לחזק את היהדות והנה כאן מתקיים עדה ובית דין, וילכו הם להחריבה ולחתור תחת קיומה של העדה החרדית? אבל הם הבינו כי היות שהעדה החרדית יצאה נגדם בענין התחברות האגודה להציונים, נגד זה שהם הולכים לבחירות, הבינו שצריכים לייסד ועד הרבנים.

שמעתי מרבי פנחס עפשטיין כי הלך לרב מטשעבין, שהוא הסמכות הכי גדולה בתורה של אגודת ישראל, ושאלו, "היתכן? איך מתירים לעשות דבר כזה לעשות ועד הרבנים?" ענה לו, הטשעבינער רב, כי הוא כבר זקן, ואינו מתערב ואינו יודע מכלום. או אז שאלו רבי פנחס, אם אינכם מתערבים, למה חותמים אתם שילכו לבחירות, מדוע בזה אתם כן מתערבים? ענה לו הרב מטשעבין: "אצלנו בחו"ל ידעו שבעלזא היא הסמכות הגדולה ביותר, וכשהרב מבעלזא חתם גם אני חתמתי". הנה אתה רואה שחתימת הרב מטשעבין לא היתה שווה כלום, כי הוא הרי הסתמך על בעלזא. וכפי שאומרים, הרב מבעלזא חתם על יסוד חתימתו של הרב מטשעבין. איך בצעו דבר זה, איני יודע, אבל יודעי דבר יודעים שהבעלזנער חתם על יסוד חתימתו של הטשעבינער.

[ויעי"ע בקונטרס "ככל אשר יורוך" מה שהובא ממש כדברים האלה מדברי רבינו זי"ע, ושאר פרטי ענינים שבוה]

מחה והעניש את אלו שהכריזו להשתתף בבחירות

סיפר רבי נפתלי הלברשטאם מטשאקאווא, על מספר צעירים שהגיעו בתקופת בחירות אל בית מדרשו של רבינו בבתי ברוידא והכריזו על חובת ההשתתפות בבחירות, ורבינו מחה בהם נמרצות על כך ואף התרה בהם שיענשו על מעשיהם. לא עברו ימים מועטים ואותם צעירים עזי פנים נתקלו בבעיות בריאותיות וכדומה, ומיד הבינו שקפידתו של אותו צדיק בעוכריהם, ובאו לבקש מחילה מרבינו.

(דורות, גליון 50).

מלחמתו נגד הבחירות הטמאות

אך למותר להאריך על עמידתו של רבינו, כנגד ההשתתפות בבחירות לרשויות, אותה ראה רבינו כמעשה פסול מכל וכל. כרוזים רבים עליהם היה חתום מעידים על כך, ובכך העביר

את האלוקים התהלך נח לפני השי"ת הלך נח, אבל לא עם אנשי דורו הוא לא הוכיח ולא העניש אותם, חז"ל אומרים בשעה שהתחיל נח לבנות את התיבה במשך מאה ועשרים שנה, באו לפניו אנשים ושאלו מה אתה עושה ולשם מה אתה בונה תיבה, אז ענה להם שהיות שיבא מבול לעולם לכן בונה התיבה, אבל הוא לא הלך להוכיח לבני דורו שיחזרו בתשובה, לא הלך ברחובות לצעוק, את האל' התהלך נח רק עם ד' היה נח, הוא לא הוכיח אותם שאסור להתחבר לרשעים, ולא אמר להם שאסור לשמוע דברי האפיקורסים ולכן יצא מה שיצא.

הם בשפה א' שמדברים עברי"ת, ודברים אחדים שיתחברו לכופרים להיות כאחד עמהם

חשבתי פעם, בפי' הזאת בדור הפלגה כתיב "ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים" אומר רש"י מהו שפה אחת לשון הקודש, שכולם דיברו עברית, ודברים אחדים, יש לפרש שכולם היו מאוחדים היה כנסת המינים והלכו לבחירות ובחרו באי' כח להיות ביחד עם הכופרים בעיקר והאפיקורסים, וזהו דברים אחדים ושפה אחת, שכולם היו מאוחדים ולא מיחו נגד הכופרים, רש"י מפרש דברים אחדים, דברים חדים שדיברו אפיקורסות שקשה להולמם ולשמעם.

"גילוי דעת" של האגודה זהו "גניבת דעת"

ועכשיו מוכרחים לצאת ולמחות נגד הבחירות שח"ו לא ימצא אף אחד שילך לבחירות! האגודה הוציאו כרוז, "גילוי דעת", זה לא 'גילוי דעת' אלא 'גניבת דעת'. הם משטים בציבור שאם לא הולכים לבחירות נה' במצב יותר גרוע, אבל זה שקר וכזב כל ההליכה לבחירות לא שווה שום דבר, עכשיו יש גזירה של ניתוחי מתים ולא פועלים מאומה, אלא אדרבא נעשה יותר גרוע המצב של ניתוחי מתים. ומה עם ניתוחי חיים. ומה עם הצניעות שנפרץ מאד שאין יכולים לילך ברחוב, השלטון מנתחים מן החיים, מנתחים מן התורה, מנתחים וממלאים כפירה.

רק אחרי שיהיה ותמלוך אתה ה' אלקינו אז ייעשו כולם אגודה אחת, ולא כשהוא להיפוך

וחשבתי בתפלת מוסף של ראש השנה, אנו מתפללים 'ותמלוך אתה ה' לבדך על כל מעשיך ועל ציון משכן כבודך', ואז שייך התפילה 'ייעשו כולם אגודה אחת', אבל כל זמן שלא נתקיים ותמלוך אתה ד' לבדך, וישנו בעולם כל כך הרבה אפיקורסים וכפירה איך אפשר שיתקיים ייעשו כולם אגודה, הזאת אגודה אחת יקרא?

ואסיים באמת עם הפסוק, ותמלוך אתה ד' לבדך על כל מעשיך ועל ציון משכן כבודך, והשי"ת יעזור שמישיח צדקינו יתגלה ויבנה בית מקדשינו, ואז יהיה ייעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם.

(מתוך דרשת מחאה טרם הבחירות ר"ח חשוון תשכ"ו, מובא בקונטרס דבר ה' זו הלכה עמ' 26, י"ל אדר תשס"ו לפ"ק)

את מסורת ההתבדלות והעצמאות של היהדות החרדית, שהחלה בתקופת הגרי"ח זוננפלד זצ"ל. במאמר שכתב רבינו לרגל שלושים וחמש שנים להסתלקותו של הגרי"ח זוננפלד,

הביע את תחושת ההמשכיות במאבק הנחרץ אל מול השלטון הציוני. (מתורתו של רבי פנחס ח"ב בחלק התולדות)

חלק ג' מערכותיו על משמר הדת וההתבדלות

מעולם לא סיפר על כך לאיש. הגר"ר יוסף חיים זוננפלד שמע זאת רק לאחר תקופת מה, ובגין כך העריץ ביותר את רבינו. רבי ראובן בהגר"ר ליפא שוורץ. רמזו לשליחות זו (ויתכן שגם לשליחות גורליות נוספות) אנו מוצאים בדברי רבינו בסיומו של מאמר שכתב ('העדה', אדר תשכ"ט) לרגל שלושים וחמש שנה להסתלקותו של הגרי"ח זוננפלד: "ותהילה לא-ל האי דמחדדנא מחבראי (עי' עירובין י"ג) דחזיתיה - בפניו הטהורים מקרוב וישבנו בצוותא במערכת הטהרה, ויחד התם היינו באותם הימים הסוערים ליהדות החרדית, ותייתי ליה להח"מ שהי' שליח הנבחר להולכה לענינים גורליים ביותר במערכה על הרבנות והעדה החרדית."

מערכתו נגד האגודה כאשר נפרדו מהעדה החרדית

בחודש סיון תש"א, נערכה הועידה הארצית של אגו"י בפתח תקוה, ורבינו עמד בראש משלחת שייצגה בוועידה זו את הסניף הירושלמי של אגו"י. ואולם, היחסים בין עסקני אגו"י שעלו מפולין ובין אנשי הסניף הירושלמי של אגו"י, עלו על שרטון. אין כאן המקום להאריך בהשתלשלות האירועים, אך זאת נציין, כי בוועידה זו לא ניתן לרבינו - שהיה אמור להביא לוועידה את דבר ה'אגודה' הירושלמית - זכות פתחון פה, מתוך מגמה להמעיט את כוחו של הסניף הירושלמי של אגו"י.

בחודש טבת תש"ד נערך כינוס נוסף של אגו"י בפתח תקוה, ורבינו הגיע אף אליו, אולם המתיחות בין הפלגים השונים באגו"י כבר היתה בשיאה, ועד כדי כך הגיעו הדברים שרבינו נטש את הכינוס במחאה ושב לירושלים. לא ארכו הימים, ובט"ו באב תש"ה נערכו בחירות בעדה החרדית, כאשר הנידון המרכזי שעמד על הפרק היה המשך השותפות בין העדה"ח לאגו"י. בבחירות אלו נקרע קרע עמוק בין העדה"ח לאגו"י, ולמעשה נפרדו דרכיהם של שני הארגונים, כשהעדה"ח ממשיכה לייצג את הקו התקיף והמתבדל, ואילו אגו"י נוטה לשתף פעולה עם ההנהגה הציונית, כשהביטוי המעשי לכך אירע עם הקמת המדינה בשותפות של אגו"י לחברות בכנסת ובממשלה.

היה אומר תמיד שאנשי האגודה עדיין חייבים להיות כפופים למרות רבני העדה"ח

עם זאת, למרות שהעדה"ח לא הסכימה עם צעדי אגודת ישראל, אחז רבינו כי העדה החרדית אינה מפלגתית, והורה מספר פעמים לפרסם בעיתונות החרדית כי הביד"צ של העדה החרדית אינו מפלגתי והוא שייך לכלל היהדות החרדית ללא

מחה על ששרו שיר מחזן שהיה הולך אל הר' קוק

סיפר הרה"ח ר' ראובן שווארץ הי"ו עובדא עם הראב"ד רבי פנחס זצ"ל אשר הוא היה שם בשעת מעשה, בכל שנה היה הגאון רבי פנחס זצ"ל רגיל לבא לפאר את מסיבת וסעודת הודאה כ"א כסליו בק"ק סאטמאר, פעם א' היה שם אחד ששר קטע של חזנות מאיזה חזן, היה רבי פנחס שואל את האנשים מי חיבר את החזנות הזה, כאשר שמע את שמו של המחבר מיד מחה שם נגד זה באמרו שאותו החזן שחיבר את זה היה הולך אל הר' קוק והיה אסור לשיר חזנות כזה שהוא חיברו.

(גליון "תורה" בכת"ע "דער איד" פ' ויחי בתוך המאמר "זכותא דפנחס קנאה" לרגל יו"ד דהאי שתא תש"פ).

★★★

[מתולדות מערכותיו למען קדשי ישראל ומלחמת אש דת השערה שנלה בגבורה איתנה מתוך ספר "מתורתו של רבי פנחס" חלק ב']

מערכתו בהתייחסות העדה החרדית נגד הר' קוק

כאשר נודע דבר בואו של הר' קוק לא"י ועל כוונתו להיענות להצעת הרבנות בירושלים, התקיימה אסיפה דחופה בביתו של הגרי"י דיסקין, וכצעד אחרון הוחלט לשגר אגרת בהולה שתמסר לידי בתחנת הרכבת בלוד, ובה הוצע לו להגיע בתחילה ליפו ושם לבחון שוב את הנתונים. השליחים למסירת אגרת זו היו רבינו [הגאון רבי פנחס זצ"ל] ורבי משה סמינצ'ר.

בשולי אגרת זו שנשלחה מטעם ועד העיר האשכנזי, הוסיף רבינו מספר שורות אישיות, בזה"ל: "למע"כ הרה"ג המפורסם וכו' מוהר"ר אברהם יצחק הכהן שליט"א הרב מיפו. כאשר נודע לנו כי כמה מגבאי 'עץ חיים' ו'ועד הכללי' הזמינו את הרב לכהן כאב"ד בעיה"ק ירושלים ת"ו, לכן אנו מוצאים מחובתינו להזהירו לבל יהיו לקבל עליו משרה זו, מבלי שיקבל כבודו תחילה את הסכמתם של הגאונים הזקנים שליט"א מוהר"ר יצחק ירוחם דיסקין ומוהר"ר יוסף חיים זוננפלד, ויחתום על החרמות ועל האיסורים שישנם בעיר הקודש ירושלים על השקאלעס והחינוך הנכרי, אז יתן כבוד לד' ולעמו ושלומו יהיה על ירושלים וחכמיה. כעתירת הצעיר פ. א. מעיר גריווה".

חשוב לציין כי בזמן שליחות זו היה רבי משה סמינצ'ר ישיש מופלג, ואילו רבינו היה אז אברך בתחילת שנות השלושים לחייו. במעמד מסירת מכתב זה הוכה רבינו מכות נמרצות, אך

הקודש' ו'משמרת הקודש' אשר תכליתם היתה למסור נפש בעמידה על כל פירצה בחומות הדת, שמירת גדרי הצניעות, שמירת כל מנהג קדוש, ולעמוד לימין מרנן הגר"י דיסקין והגר"ח זוננפלד בהנהגת עיר הקודש בדרך מייסדי הישוב זי"ע. מוצאים אנו את רבינו חתום בתוך עשרות חברי אגודה זו בשנת 'החזק במוסר אל ת'ר'ף' [תר"פ] במכתב המיועד להנהלת ישיבת 'עץ חיים' לבל יהינו להכניס את שפת העברית במסגרת הת"ת אף ללמודי חול.

במערכה על טהרת החינוך בדרך המסורה

בשנה ההיא שנת תר"פ הוסיף רבינו להלחם ולסייע לגר"ח זוננפלד והגר"י דיסקין במלחמתם נגד בתי הספר האסורים, וכינוס אסיפת יסוד יחד עם עוד מאנשי המעש נקיי הדעת בירושלים ה"ה רבי נפתלי פרוש, רבי משה בלוי והמוגיד מישרים רבי בן ציון ידלר, והקימו יחדיו את המוסד הידוע עד היום לשם ולתפארה 'בית יעקב הישן', אשר ראשיתו היתה בחדר בדירת מגורים בבתי מחסה, עם שלוש תלמידות בסך הכל, אמנם כוונת המייסדים שהיתה לשם שמים ובמסירות נפש היא שעמדה לבית חינוך זה לפרוץ, ללבלב ולהוציא פירות מתוקים עד היום הזה.

גודר גדר ועומד בפרץ

בנוסף מצינו את רבינו חותם במסגרת אגודת 'כנסת חכמי ירושלים' בשנת תר"פ על הכתרת מרן הגר"ח זוננפלד לרבה של ירושלים, כך נמנה וחתם על מגוון של אגודות ואסיפות של אנשי הישוב הישן מגיניה של העיר ירושלים. גם בשנים היותר מאוחרות נמנה רבינו על כל דבר מצוה, כך מוצאים את רבינו בימי זקנותו המאוחרים, עוזר בגופו לפעילי 'יד לאחים' שעסקו בהצלת נפשות ילדי רוסיה. כמו"כ נמנה על העושים והמעשים של המפעל הקדוש 'טהרת המשפחה', וכך עד זקנה ושיבה היה גודר גדר ועומד בפרץ ומתחבר לשם כך עם כל אשר יראוץ באגודות וארגונים שונים, רחמנא אדכר לן קנאותה דפינחס קנאה.

השתתפות במחאות על כבוד השבת

רבינו נהג להשתתף מדי פעם בהפגנות מחאה שאורגנו ע"י העדה החרדית בראשותו על חילולי השבת בירושלים, ואף נכנס לסכנה כאשר השוטרים היו מפליאים מכותיהם במפגינים, וכמעט שהרימו ידם על רבינו, וכפי שמעיד רבינו במכתבו להג"ר אליעזר סילבר זצ"ל: "ואנכי הרואה ועד האיך השוטרי מדינת ישראל-ישמעאל מכים ומורטים אותנו ומוליכים לבית הכלא, ומעשים בכל יום בזיונות ויסורים רק על דבר אשר לו צעקה שבת שבת. לי גם רצו להכות כמה פעמים, עד שאמרו להם אנשים שלא יאמרו רבם דקרו".

ובמכתב להג"ר שמואל וואלקין כותב רבינו, שמבקשים להעמידו למשפט בעקבות מחאותיו על חילול השבת: "רק זה נתחדש שהמשטרה של ישראל רוצים לעשות משפט עלי,

חילוק בין חוג כזה לחוג אחר. מטעם זה חתם רבינו פעמים רבות "ראב"ד הבד"ץ והיהדות החרדית" או "ראב"ד ירושלים החרדית" או "ראב"ד הביד"ץ ליהדות והעדה החרדית" וכדומה, בכדי להביע את עמדתו שהעדה"ח אינה שייכת לחוג מסוים בלבד. אף על מצבתו של רבינו לא נחרט "ראב"ד העדה החרדית", אלא "ראב"ד העדות החרדות".

[נוע"ע במאמר "ובחרת בחיים" בגליון זה מה שהארכנו בניהון זה]

עמד בראש מערכות ישראל

בפתח פרק זה, העוסק במאבקים השונים אשר ידעה היהדות החרדית באר"ק ובראשם עמד רבינו, יש בנותן טעם להביא את מכתבו של גאב"ד ירושלים הגר"צ דושינסקיא לרבינו, (כ"ו אב תרצ"ו). הובא בקובץ 'דבר ההתאחדות' שע"י תלמידי ישיבת דושינסקיא, תשרי תשס"ב) בו הוא מבקש מרבינו להיכנס לעובי הקורה במערכה ציבורית מסוימת, וכך הוא כותב בתוך דבריו: "וכן יהי ה' עמו לחזקה ולאמצהו לגדור גדר ולעמוד בפרץ בעוז ותעצומות כאשר היתה באמנה אתו כל הימים, ובפרט בימים אלו ובבאים, אשר ההפקירות ר"ל מתגבר וכח הסת"א מתעצם ר"ל וכלום חסר להם, צריכים לאזור חיל להרכיז ולאחד כל הכחות את זה לעומת זה, ומי בראש, הדר"ג ידידי נ"י אשר תמיד היה יתד במקום נאמן לתלות עליו".

ומי היה זה שהעמידו בראש כל מערכה? הלא הוא רבה של ירושלים הגר"ח זוננפלד זצ"ל, שהכיר בטהרת ליבו של רבינו ובמסירות נפשו, והציבו לשאת דברים בכל כינוס ועצרת על קיום הדת. רבינו היה נואם בחסד עליון, בהתלהבות עצומה, בשפתיים דולקות ובשאגה היוצאת מעומק לב כואב ומורתח.

במערכה על קדושת השמיטה

ראשית כניסתו של רבינו לזירת הפעילות הציבורית והמערכות למען קדשי ישראל, היתה במאבק על צביון שנת השביעית בארץ הקודש. רבינו שהיה אז אברך בן עשרים ושנים שנים בלבד, רתם את קולמוסו להגנה על גדולי ישראל ששללו את 'היתר המכירה', ונלחמו על כך בשתי הזיתות, הן כנגד הנהגת היישוב החדש שברובו לא היה שומר תומ"צ, והן כנגד רבנים אחדים שתמכו בהיתר המכירה.

חבר אני לכל אשר יראוץ

בנוסף למערכה הקשה על קדושת השביעית שהיתה בשנים הראשונות לשהות רבינו על אדמת הקודש, מוצאים אנו את רבינו בתקופה זאת מצטרף ונטפל לכל דבר מצוה ומתחבר לחבורות קדושות שלחמו על קדושת ירושלים בימים ההם. חבורה של עשרות בני עליה חשובים שהשליכו מעליהם עניי העוה"ז התאגדו סביב הגאון הקדוש רבי משה יוסף האפמאן זצ"ל הדיין מפאפא, שיסד אגודות קדושות בשם 'אגודת

הוצאת ספרי תורה לרחובת של עיר והטלת חרם

בעת המערכה שניטשה על קדושת ירושלים בשנים תשי"ח-תשי"ט, כנגד היוזמה השפלה להקמת בריכה מעורבת סמוך ונראה לשכונות החרדיות בירושלים, היה רבינו נסער, חרד ודואג להצלחת המערכה, ולאחר שלא עזרו כל פעולות ההתנגדות אף הורה - בהוראה נדירה - לצאת לרחובת של עיר עם ספרי תורה ולזעוק אל ה'.

צעד נוסף חריג ונדיר בוצע בהמשכה של אותה מערכה ע"י רבינו, כאשר הטיל - יחד עם הגר"ד יונגרייז והגר"י רייזמאן זצ"ל - קללה וחרם (אשר מקורם בספר כל בו, ס"ק קלט) במעמד ספרי התורה ונרות דולקים, נגד כל העוורים והמסייעים, ובראשם ראש העיר שהוביל את הקמת הברכה המעורבת. ראש העיר שלא שעה לתחנוני ומחאות יראי ה', שילם על כך ביוקר, וזמן קצר לאחר מכן שבק חיים לכל חי באופן פתאומי.

במערכתנו על גזירת ניתוחי מתים

אחת הגזירות הנוראות עמה התמודד קהל שומרי תומ"צ בארה"ק בשנים עברו, היתה גזירת ניתוחי מתים. בעקבות מצב בלתי נסבל זה, נערכו עצרות מחאה רבות ע"י העדה החרדית. בעצרות רבות אלו היה רבינו הנואם המרכזי, כאשר הוא ממרר בבכי על הפירצה האימוה, ובד בבד מתריע על אופי המחאה שצריך להיות ראוי ורציני. רבינו אף פירסם כרוזים רבים נגד גזירה אימוה זו, ובהם, מלבד בירור חומר האיסור, ולרופאים המנתחים האכזרים - מזהיר רבינו, כי הוא עומד לפנות לעם היהודי בתפוצות תבל שירעישו את כל העולם נגד הגזירה, ואף להטיל יחד עם בית דינו צו ליהדות העולמית לבל יעלו לארץ הקודש בגלל סכנה זו ובגלל שאר הסכנות הרוחניות שבארץ הקודש.

מערכתנו על גזירת גיוס בנות

בתקופה בה הוחלט ע"י הממשלה לכפות על בנות ישראל גיוס לצבא, לא נלאה רבינו מלהילחם בכל כוחו כנגד הגזירה, והרבה לנאום בעצרות רבות, כשהוא דורש ומעודד את הציבור לעמוד על נפשם במסירות נפש ולא להיכנע. בכמה מעצרות אלו אף הורה על ביטול העם ממלאכה בשעת העצרת, לגודל נחיצות וחובת השעה, ואף היה הראשון שקם ופרסם בשנת תש"ח איסור תקיף של "יהרג ואל יעבור" על גיוס בנות, כשאחריו מצטרפים גם שאר גדולי הדור ורבני ארץ ישראל לאיסור נחרץ זה.

וזה נוסח הכרוז שניסח וכתב רבינו ב"ג מנ"א תש"ח: מצאנו לנכון לחות דעתנו דעת תורה כי גיוס הבנות הפנויות ונשואות לצבא הוא אסור עפ"י דין תורתנו הק', והוא אבזירייהו של אחת משלשת העבירות הידועות שהדין הוא יהרג ועל יעבור, ואין שום מקום לשום פשרות ומו"מ בעבירה חמורה זו, ומוטל על כל אב ואם להדריך את הבנות הפנויות והנשואות שעליהן

על אשר העזתי להיות מן המוחים על דבר קדושת השבת המתחללת באופן פומבי נורא ואיום בכל רחוב יפו ומחנה יהודה בנסיעותיהם עם כל החבילות לטיול ולהתרחץ בתאווה שלהם".

כך הוא כותב גם לידידו הגר"ר ישראל פורת: "הנני להודיע צערנו לרבים הכואבים על מצב ירדת הדת ומצוותיו מאד מאד, עד כי ה"מדינה" של גהינום אינם מתביישים להעמידני למשפט על שיצאתי עם אחיי וקהל בהכ"נ בריודא למחות ולהפגין נגד עקירת השבת בפרהסיא ע"י הנסיעות במכוניות ממש כימות החול הפרוצים והפרוצות הנוסעים בעצם יום השבת קודש להתרחץ ולטייל בשחצנות נוראה בת"א ובשאר מקומות, והגם לכבוש את המלכה שבת מלכתא אתנו בבית פלטרין של מלך".

בהפגנות ובאסיפות מחאה אלו ודומיהן היה רבינו נושא מדברותיו, שואג וזועק מנהמת ליבו הדואב והכואב על כבוד השכינה וכבוד ישראל המושפלים עד עפר, תוך שעיניו זולגות דמעות, ומדי פעם אף פורץ בהתייפחות בכי חסרת מעצורים. באחת מעצרות אלו, פתח רבינו את ארון הקודש באמצע דרשתו ובזעקה החל לקרוא את מזמור צ"ד שבתהלים הפותח בפסוק 'א-ל נקמות ה' א-ל נקמות הופיע', וכשהגיע לפסוק 'עד מתי רשעים ה' עד מתי רשעים יעלוזו' געה בבכיה גדולה, וכל הקהל אחריי.

מערכתנו על קדושת ישראל וחיזוק גדרי הצניעות

אחד הדברים שהכאיבו לרבינו במאד, היה מצב הצניעות הפרוץ אצל בנות ישראל, ובכלל הרחוב הפרוץ והמלא במרעין בישין. את כאבו העמוק הביע רבינו בדברים חריפים ביותר.

סיפר הגר"ר משה מרדכי שולזינגר זצ"ל מבני ברק, כי בצעירותו הלך באחד הימים אחרי רבינו ברחוב הנביאים בירושלים, ורבינו שנראה היה כשקוע בשרעפיו ניגש לפתע אל אחד מלוחות המודעות, ותלש ממנו בכל כוחו את מודעות הפריצות שהודבקו עליו.

באחת הפעמים בהן מחה רבינו כנגד פרצות הצניעות, אף נעצר ע"י המשטרה בבזיון, וזאת כאשר הוא מכה כראב"ד ירושלים ושמו מפורסם בעולם כולו. היה זה בחודש ניסן תשי"ד כאשר נודע כי בחצר בית הספר ע"ש דוד ילין מתקיימים שיעורי ספורט בפריצות אימוה לעין כל. רבינו שזועק למקום מחה בכל כוחו, ואף כאשר הגיעו למקום כוחות המשטרה לא פסק ממחאתו, עד שנעצר והובא לבית הכלא, שם הבינו את משמעות צעד חצופ זה ושיחרורו בערבות.

מעומק הלב, עד שאותו מנהל לא עמד במחזה קורע לב זה, והבטיח כי ישוב ממחשבתו הרעה ויימנע מקבלת תמיכה מכל סוג שהוא.

כרוא קרי בחיל

במשך שנות עמידתו בראש מערכות ישראל ובראשות בית הדין, המשיך רבינו את דרך גדולי ירושלים בדורות שעברו - כהשרף הנורא מהר"ל דיסקין והגר"ח זוננפלד - בהוראת הדרך לשלומי אמוני ישראל למען ידעו את הדרך אשר ילכו בה, ויזהרו מפח יקוש וממכשולות. זאת במחאות נגד עוברי דת, ובכלל זה גם על ידי כרזות חוצות ו'קול קורא' בכתבי העת החרדים, באריכות גדולה ותוך שזירת דברי מוסר, התעוררות וחיוזוק, הדרכה מעשית והבאת מקור ההלכה מש"ס ופוסקים, ראשונים ואחרונים.

מאות רבות של כרזים אלו משקפים מגוון ענינים שעמדו אז על הפרק: ניתוחי מתים, גיוס בנות ושירות לאומי, השתלטות החילונים ומפירי ברית בכל עיירות ישראל, לקיחת כספים ממקומות אסורים, ועוד נושאים רבים בכל שטחי היהדות אשר השאירו אחריהם חותם אדיר והדרכה ישרה לדורות.

מסירותו למען מערכות ישראל בכל לב ונפש ומאוד

בשנת תשכ"ט הגיעו לא"י עולים מרוסיה ומגרוזיה, וכידוע לכל, לאחר שנעשו פעולות מצד השלטון החילוני להעבירם על דתם רח"ל, נערכו בירושלים הפגנות גדולות נגד השלטונות כשבראש הלוחמים היה כמונר רבינו, ראב"ד ירושלים. באחד הימים, הופיע רבינו בפתח משרדי ה'פעילים' כשבפיו בקשה מפתיעה. אמנם הוא חתם על ההפגנות, אך ברצונו לסייע גם בגופו ממש, והוא מבקש שיתנו לו איזו עבודה לעשות למען הצלתם הרוחנית של העולים. הפעילים הנדהמים לא ידעו כיצד להגיב, בראותם כי רבינו כלל אינו מבין מדוע המטלה אינה לפי כבודו, ובסופו של דבר נתן להם רבינו סכום כסף ואמר כי זה בינתיים, והוא מבקש שאח"כ יאמרו לו במה הוא יכול לעזור עוד.

להיות מוכנות לסבול יסורים ובית הסהר כחנה ושבעת בניה וכארבע מאות הילדים והילדות שהשליכו עצמן לים, וע"ז הכתוב אומר אשיב ממצולות ים - כי עליך הורגנו כל היום (גסין נ"ז), וה' יעזרנו להנצל מגזירה רעה זו.

מלחמתו נגד שלטון הציונים ללא חת ובמסי"נ

רבינו שדעתו דעת תורה היתה תקיפה ונחרצת כנגד הציונות והמדינה, לא שינה מדעתו אפילו כאשר נקלע למצבים בהם היה חשש סכנה, אלא עמד על דעתו בכל עזו, וכדברי המדרש "להודיע שבחו של פנחס שלא נתפחד ממנו בקנאו לאלוקיו". דוגמא לדבר, בשנה הראשונה שלאחר קום המדינה, הוזמנו חברי הביד"צ, ה"ה רבינו, הגר"ד יונגרייז והגר"י רייזמאן אל מפקד המשטרה. כשהגיעו, מצאו שם גם קצין גבוה בצבא שהגיע במיוחד כדי להזהירם שלא יקיימו עצרות מחאה ביום בו חוגגים הציונים את הקמת מדינתם, ואף אמרו להם כי הם מסירים את אחריותם באם יבואו חלוצים וינהגו באלומות כנגד ציבור המוחים. רבינו השיב מיד בתקיפות ובנחרצות, כי הוא איננו תחת מרות השלטון ויעשה ככל שיראה לנכון. גם הגר"ד יונגרייז החל לזעוק מנהמת לבו כי זוהי מדינת שמד ואין להחריש כנגדה. משנוכח המפקד כי באנשים תקיפים עסקינן, שאי אפשר להטות את דעתם באיומים, השתנה מיד יחסו ודיבר עמהם ברכות ובהכנעה.

עמד על המשמר נגד הפורצים את החינוך הטהור

כחלק משיטת ההתבדלות אשר קיבל רבינו מרבתי מצוקי ארץ, עמד רבינו בתוקף באיסור קבלת תמיכה כלשהי ממוסדות השלטון, ובפרט תמיכה למוסדות חינוך אשר עלולה להביא להתערבות בסדרי ותכני החינוך הטהור. ומעשה שאירע בערוב ימיו, כאשר שכב רבינו על ערש דווי וכל גופו מכאובים, והנה שמועה גונבה לאזניו על מנהל אחד ממוסדות החינוך אשר התפתה לקבל תמיכה כספית מהעירייה בתירוצים שונים. תיכף ומיד דרש רבינו להביא בפניו מנהל זה. כאשר הופיע הלה, פרץ רבינו בבכי מר וכואב

חלק ד'

מדברי גדולי ישראל זי"ע מארה"ק ת"ו על גודל קנאתו במלחמת ה'

[המאמרים דלקמן הם מתוך "מילי דהספידא" שבתוך ספר "מתורתו של ר' פנחס" חלק ב']

ויש בחלק זה תועלת כפולה, דמלבד מה שנמצא בדבריהם עוד כמה ענינים במערכותיו הק' שלא נזכר לעיל, וגם נאמרו ממקור טהור מדברי גדו"י המפורסמים זי"ע, מלבד זה יש בזה חשיבות מיוחדת מה שיכולים לראות מדבריהם האין שגדו"י האלו העריכו והחשיבו הרבה את מעשה הקנאות ומלחמות הק' שערך, ויש ללמוד מזה הרבה.

האמתי קש"ת מוה"ר פנחס עפשטיין זצ"ל, הוא היה הגבר הוקם על, שהיה מפורסם בגאונותו וצדקתו ומסירת נפשו, את רוב גאונותו רואים אנו בספריו, ה"ה ספר מנחה חריבה על מסכת סוטה, שו"ת מנחה בלולה, וספר אורין תליתאי, וספר לבוש ישיע,

הגאון האדיר רבי דוד יונגרייז זצוק"ל ראב"ד ירושלים

מבכים אנו מרה על הסתלקותו של ראש בי דינא קדישא דקרתא דשופריא, חד משרידי גאוני קדמאי, הגאון האדיר

אכילה ושתייה, אף 'ויחזו משאות שוא' על ידי אכילה ושתייה, דכתיב (יחזקאל יג, ט): 'ותחללנה אותי אל עמי בשעלי שעורים ובפתותי לחם', בשביל אכילה ושתייה שנתנו להם אמרו נבואת שקר.

ויש להוסיף על דבריו, שקאי גם על הנאמר שם לפני זה 'ולא גלו על עונך', כי אנו רואים גם בדורנו בנביאי השקר שאין עומדין בפרץ לייסר את העם ולהוכיחם כשעושים עבירה, כי יראו לנפשם שעי"ז יתמעטו הכנסותיהם וכבודם, ועי"כ הם מחניפים את הרשעים, ובעוה"ר על ידי זה תפוג תורה והאמת נעדרת, וזה כדי שיאכלו וישתו ותהיה פרנסתם מרובה, לכן 'ויחזו לך משאות שוא' ומעלימים עין מכל העבירות, ולא כן מצינו בתנאים הקדושים (שבת קנ"ג, ע"א) לרבה סנו ליה כולא פומבדיתא משום דמוכח להו, אמנם הם לא חששו על צערם ועל כבודם, כי כל מגמתם לעשות נחת רוח ליוצרים ולהרבות בכבוד שמים. והנראה בזה לעניננו, שהתאספנו להספדו של האי גאון וצדיק, אשר היה רב כוחו וחילו לגדור גדר ולעמוד בפרץ, והיה מוסר נפשו ללחום מלחמות ה' להוכיח לייסר ולמחות נגד פרצות הדור, ולא חשש כלל על צערו וכבודו כי כל מגמתו לא היה אלא להרבות בכבוד שמים ולעשות נחת רוח ליוצרו, וכמו שנוכחתי לראות כמה פעמים בהיותו יושבים יחד בבית הדין, שכל פרצה קטנה או גדולה היתה נוגעת ללבו עד דכדוכה של נפש ולא נח ולא שקט אף במקום שהיה נוגע בצערו וכבודו, ועליו ראוי להיאמר 'טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו', ששמו הטוב אשר רכש לעצמו בימי חלדו ע"י שלא השגיח על צערו וכבודו במקום שהיה נוגע לכבוד שמים נשאר לו גם אחרי מותו ולא נאבד ממנו.

מִן הַמַּהֲרִי"ם דּוֹשִׁינְסְקִי צוֹק"ל גַּאב"ד יְרוּשָׁלַיִם

והאבידה אשר אבדנו היום, היא אבידה כזאת שאינה ניתנת להישכח. גאון עולם בכל מכמני התורה אשר כבר כל גדולי הדור מדור שלפנינו הרבו להפליג מאד בשבח תורתו לאין ערוך. זכורני מה שאמר פעם כ"ק אבא מארי זי"ע עליו, כי כל רז לא אניס ליה. גודר גדר ועומד בפרץ אשר שמר במסירות נפש על קדושתה של עיה"ק ירושלים משנות עלומיו עד סוף ימיו ממש. כל זה נלקח מאתנו היום וזאת היא אבידתנו שלא נוכל לשכוח אותה.

להאי שופרא דבלי בעפרא קא בכינא (ברכות ה, ב). שופרא יתפרש גם מלשון שופר, לאמר: על השופר הזה - הראב"ד - אשר הרים קולו תמיד כשופר על כל פרצה קטנה וקלה בכרם ה', לא חת מפני איש ושום דבר לא עצר בעדו שעה שיצא להשמיע קול ה' ברמה. וקול שופר הזה בלי בעפרא - על דא ודאי קא בכינא, על זה יש לבכות ולבכות מאין הפוגות.

וביותר הראה נפלאות בהערותיו על כמה ספרי גדולי המחברים, הנקראים בשם 'תעלומות עין', ועל כל אלה רב צדקתו ומסירת נפשו בעד כל קדשי ישראל, אשר לא זע ולא חת מפני שום איש, ולא פחד מחמת המציק, מלעמוד בשער המחנה של העדה החרדית, להעמיד הדת על תילה, בלי שום פשרות, ושלא לוותר אפילו כמלא נימא מדרכי אבותינו ורבותינו הקדושים אשר בגנוי מרומים זי"ע ולהבלי"ח מורן הגה"ק מסאטמאר שליט"א [זי"ע] הגאב"ד של העדה החרדית הנ"ל.

הגאון האדיר רבי יצחק יעקב ווייס צוק"ל גאב"ד ירושלים בעמח"ס מנחת יצחק

מלבד כל זאת שהיה סיני ועוקר הרים וטוחנן זה בזה, לחם מלחמת ה' בכל עוז, גדר ועמד בפרץ, ובעניינים הנוגעים לבבת עינה של היהדות לא נשא פני איש. וכל זה יש ללמוד גם מתוך ספריו כמו שכתב בספרו 'מנחת חריבה' על מסכת סוטה (דף מ') בהא דאמרו בגמ' שחז"ל נשאו פנים לאגריפס המלך, תנא משום ר' נתן באותה שעה נתחייבו שונאיהם של ישראל כליה, מפני שהחניפו לו לאגריפס המלך, אמר ר' שמעון בן חלפתא, מיום שגברה אגרופה של חנופה נתעוותו הדינים, ונתקלקלו המעשים, ואין אדם יכול לומר לחבירו מעשי גדולים ממעשיך. ופירש רש"י, שמתוך שלא מיחו ביד עוברי עבירה למדו הדורות את מעשיהם ונמצאו כולם עוברים, עכ"ל. ומביא שם בשם המאירי וכ"כ גם בהגהות מוה"ר חיות לפרש הא דאין אדם יכול לומר לחבירו וכו', משום דיש חונפים אשר מצדיקים פעולותיהם של אנשי רשע, אי אפשר להוכיח אנשי לצון, דהרי כבר לקחו חנפים לבבו שמעשיו טובים ונכונים עי"ש, ועי"ז מסיים בזה"ל: "ולנו יושבי ירושלם הוא מוסר השכל וכו' ודא עקא סיבת כל הפירוד והמחלוקת שנתהוה פה, ירחם ה' וישלח מלאך השלום בב"א", עכ"ל. וכך היה נאה דורש ונאה מקיים בהיותו שומר משמרת הקודש שלא יזיז אפילו זיז כל שהוא מדרך אבותינו ורבותינו הקדושים.

רבינו לחם נמרצות ש'העדה' תהא עצמאית, בעד החינוך הישן בו מתחנכים הבנים והבנות בקדושה ובטהרה, בעד חינוך שלא יהא תלוי בשום מקור כדי שלא יקבלו עליהם השפעת הנותן. אהבתו את התורה וחביבתו ללומדי התורה, בפרט לאלו שלמדו מתוך הדחק עבר כל גבול. על כל גזירה שעמדה עלינו ובקשה לקעקע חומת העדה, הרעיש יחד עם בית דינו את כל העולם כולו עד כדי לבטל את הגזירה.

את כל הדברים הנ"ל דובבות עתה שפתותיו, לכו בדרכי התחזקו לשמור מצות ה' לשחות נגד הזרם שלא יגיעו אליכם שטף מים רבים, הם המים הזדונים, שמרו על קדושת ישראל וקדושת ירושלים עיה"ק וקדושת הארץ לבל יחללוה זרים.

מִן הַרמ"א פִּרְיֵינֵד צוֹק"ל גַּאב"ד יְרוּשָׁלַיִם

ונראה, דהנה כתב הבעל הטורים על הפסוק: 'ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו' (שמות כד, יא), שמצאנו עוד בכתוב 'ויחזו', 'ויחזו לך משאות שוא ומדוחים' (איכה ב, יד), מה הכא

מדברי הגה"צ רבי אליהו זלאטניק זצ"ל חבר הביד"ץ

ואמרו במד"ר פרשת וזאת הברכה (סי' יא): והיה הקב"ה כביכול בוכה: 'מי יקום לי עם מרעים מי יתצב לי עם פועלי און' וכו', ובסוטה (יג, ב) פירש"י 'מי יקום לי עם מרעים' - מי יקום לי להוכיחן לשמי עכ"ל. ואפשר לומר כי מדרגה זו לקום נגד מרעים העמיד הקב"ה בכל דור ודור לפי מצב הדור כדאמרין במגילה (יא, א) ושמואל אמר 'לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי איתם', בימי פרס"ם שהעמדתם להם של בית רבי וחכמי הדורות, ובדורנו אנו כי רבו המרעים נגד ה' ונגד משיחו ומתוך עם ישראל צצו וקמו מרעים המעבירים את כלל ישראל לעברי פי פחת בזה שהם מנתקים את הילדים והילדות משדי התורה והיראה ומחנכים אותם בבתי ספר האסורים והמוחרמים למיניהם ללא תורה וללא דרך ארץ, ומתגדלים הבנים והולכים בשווקים וברחובות בלי שום בושא ממש כחיותו יער, והבנות הולכות במלבושי שחץ ומכשילות את האנשים בהרהורים רעים ואין מי שיעצור בעדן, יש להעמיד אנשים קשים כברזל שלא יחותו מפני כל וימחו בידם.

והותיר לנו הקב"ה ברחמי המרובים את העדה החרדית ובראשם מרן הגה"צ ר"י טייטלבוים שליט"א ואת חברי הבית דין צדק אשר לוחמים כאריות נגד כל פרצה, ומצילים את שארית הפליטה משיניהם החדות, והראב"ד זצ"ל עמד בראש הביד"ץ צדק ולחם כנגדם והפר את כל תעלוליהם בשיטה ברורה להתרחק מהם ומהמונם, ושלא לזוז זיו כל שהוא מדרך התורה והמסורה, ויצא נגדם בחרבו הקשה בחרמות ונידויים על כל מעשה תועבה שעשו כמו הטלביזיה הארורה וכדומה, ושמר כבבת עין על החינוך הקדוש והטהור בלי שום תערובת של חול, ובעינינו ראינו בקיץ העבר כאשר באו אנשים משכונת מונטיפיורי העתיקה וסיפרו לפני ביד"ץ צדק על השערוריה שהכניסו והעמידו שתי וערב בבית הכנסת על יד מקום ארון הקודש, איך שפרץ בבכי עצום ובכה בלי הפוגות, והורה לצאת במחאה חריפה נגדם. גם ראינו איך שהוא לעת זקנתו כלפני חמש שנים בערך היה הולך בכל ערב שבת קדש לזרו את בעלי החנויות לסגור את חנותם וכמה פעמים התחצפו נגדו ולא התפעל מכל זאת, ופעם אחת הלך למחות נגד אחד שפתח את הרדיו בשבת קודש והחצוף שפך עליו קיתון של מים, ולא התפעל כלל מזה כי כל מעשיו היה לשם שמים ולהרבות את כבוד ה' יתברך שמו ולא פסק מללכת למחות עד שמן השמים עכבוהו כי חלה מאד ברגליו ולא היה יכול בשום אופן ללכת, ועתה כי הושברנו והוסר העטרה מעל ראשינו נוכל להתאונן ולבכות מי יקום לי עם מרעים שלא ירימו ראשם נגדנו ומי יכול להוכיחן לשם שמים באמת.

הגאון האדיר רבי חנוך דב פאדווא זצוק"ל גאב"ד לונדון בעמח"ס חשב האפוד

מורי ורבותי, שוב אבדנו אחד מהאבות של היהדות החרדית, הוא הגאון ר' פנחס עפשטיין ז"ל ראב"ד העדה החרדית בעיה"ק ירושלים. מבואר ברמב"ם בריש מסכת אבות, שנקראת מסכת 'אבות' כי החכמים הם האבות כענין שאמר אלישע 'אבי אבי' על אליהו ז"ל. הוא הגאון ר' פנחס ז"ל אחד מבוני העדה החרדית, הוא האיש אשר פעל ועשה הרבה למען היהדות החרדית בארץ הקודש. גדולה האבידה ליהודים החרדים בכל מקום שהם, וביחוד גדולה האבידה לירושלים עיה"ק שאבדה אחד משיירי כנסת הגדולה, כנסת הגדולה נקראת על שהחזירו העטרה ליושנה, לומר הגדול הגבור והנורא, אחרי מלחמת העולם תרע"ד היתה תקופה של בלבול המוחות, הגאון ר' פנחס ז"ל הדפיס אז ספרו 'מנחה חריבה' וסמכו עליו גדולי הדור את ידיהם וביחוד הריב"ז ז"ל, ובהקדמתו הוא נותן שבח להשי"ת שזכה לא להיתפס למהפכה הרוחנית של אז, ואז נתיסדה העדה החרדית ע"י הגה"ק ר' יוסף חיים זאננפלד זצוק"ל, והוא הגאון ר' פנחס ז"ל היה אז מאותם שהשפיעו כחם ומרצם לייסד ולשכלל המבצר האדיר הזה שנוסד להחזיר עטרת היהדות ליושנה, והוא היה משיירי כנסת הגדולה שהחזירו העטרה ליושנה.

הגאון האדיר רבי שמואל הלוי וואזנר זצוק"ל גאב"ד זכרון מאיר בעמח"ס שבט הלוי

וכזה אני אומר על הגאון המובהק הזה שנתאספנו היום לכבודו הרב ר' פנחס עפשטיין זצ"ל ראש בי דינא רבא די בירושלים עיה"ק אשר היה למעלה מיובל שנים בראש הגאונים המקיימים והלוחמים בירושלים עיה"ק אשר המית עצמו בנעוריו באוהלה של תורה ממש בעני בערום ובחוסר כל, והיה זה התקופה אשר כל חלק וטובה של בני ירושלים נמשכו אחרי השפתי וזה של האפיקורסים שתמכו אותם בידי כסף למיניהם, והוא מן היחידים שלא זו שלא רצה ליהנות מהם אלא עמד על משמר יהדות החרדית בסיוע גדולי וצדיקי ישראל להשיב מלחמה שערה, וזכה לקדש שם שמים כמה וכמה פעמים, מלבד גאונותו בפסקיו וחדושי, ודקדוקו הנמרץ להעמיד יסודי הכשרות על תילה, ע"כ עליו נאמר 'קיים זה מה שכתוב בזה', שהוא היה צדיק וגאון מקיים ומשמר הגחלת שלא תכבה, ועל כן כל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'.

הגאון האדיר רבי נתן גשטעטנער זצוק"ל בעמח"ס להורות נתן

וכן אנו אומרים על הגאון הנפטר, שברוב כשרונו ורוחב דעתו ועוצם ידיעותיו היה יכול להשיג לעצמו עושר וכבוד ושררה, כאשר אינשי דלא מעלי רצו להקים עניני רבנות שאין רוח חכמים נוחה הימנו, והוא ויתר על כל זה בגלל אהבת התורה, וכמו שכתב הגאון ר' יצחק ירוחם דיסקין ז"ל בהסכמתו לספר 'מנחה חריבה' שחיבר הגאון ר' פנחס זצ"ל

היה יוצא ונכנס אצל גדולי ירושלים דאז, והיה מעוררם ומוציאם למערכות המלחמה והיה לנושאי כליהם, כפרחי כהונה שהיו מכים באצבע צרידה כדי שלא ירדם הכהן גדול. וכ"קירי ירושלים שלא היו ישנים כל הלילה כדי שישמע כהן גדול קול הברה ולא תהא שינה חוטפתו" (יומא יט, ב), ומביאים בשם הגאון העצום רבינו ר' יצחק אלחנן זצ"ל שפירש שרמזו יש בזה שבשעות הלילה בעת צרה וחשכת הגלות (והעולם הזה שדומה ללילה - ב"מ פ"ג) שמוטל על הכהן גדול, על הרב והמנהיג, להיות עומד על המשמר נגד כל גזירה וכל פרצה, ואם הכהן גדול או הרב יראה שהוא עומד ונמצא על המשמר לבדו ואין איש אתו אז "חוטפתו שינה" חוטפתו יאוש, רפות ידים וכחות הרוח. ויקירי ירושלים, שהם כינוי לאנשי שם קרואי מועד, שלבם כואב על צרות הכלל, וכדי שהכה"ג הרב והראש לא יפול ברוחו בראותו שהוא לבדו בדאגה לצרת הכלל, "לא היו ישנים כל הלילה", כדי שישמע הכה"ג קול הברה שישמע שגם הם, אנשי השם קרואי מועד לא ישנים ולא נחים ועוסקים ביחד עם הרב, ויראה כי איננו יחיד במלאכתו - מלחמתו, ולא תהא שינה חוטפתו אלא יתאמץ ויתגבר לעמוד בפרץ ולעשות לטובת הכלל בכל כוחו, עסק והעסיק הרבה בשאלת השמיטה דאז.

היה הראש והראשון שכתב וחתם בעת גזירת גיוס הנשים: יהרג ואל יעבור. למרות שחבריו הרבנים הססו ונרתעו מלשון חריפה זו מפחד השלטון. אמנם הוא עודדם והמריצם שרק במס"נ כדברי חז"ל (שבת קל, א) כל מצוה שמסרו ישראל עצמן עליהם וכו' עדיין היא מוחזקת בידם. וכדין אביזרייהו דעירות ובפרט בגזירות העברה על הדת, נצליח ונוכל להם בעזה"י. וכשאגו"י התייצבה לפני ראש השלטון בענין זה הרי ראשית כוחם ואונם היה פסק דין תורה זה של הגאונים הגאב"ד והבד"צ זצוק"ל. וכל מעשה תקפו ופרשת גדולתו בביצור חומות היהדות החרדית הלא הם כתובים על ספר דברי הימים של ירושלים של מעלה.

בימי נעוריו וזה לשונו "מיום אשר עב ענן וערפל כסו שמי עיר קדשנו, ולדאבון לבב כל יראי ד', גרמו ימי המלחמה הנוראה העולמית לחורבן והריסה במעמד היהודים והיהדות וכו', וגברו ידם התקיפה של פורקי עול וכו', ופסעו על ראשי עם קודש, ובפרט על התלמידי חכמים היראים, אשר עמדו נגדם ומסרו נפשם על קדושת התורה העתיקה וכו', והרבה מבני ציון וגידולה עזבו את שקידתם על התורה וכו', ויטו אחרי הבצע וכו', וירדה קרן התורה ולומדיה פלאים וכו', ובשעת הרת עולם כזו לב מי לא ישמח ויתענג לקראת אור חדש וכו', מוחה נהדר ומשמח הוא לראות אדם גדול בתורה, אב בחכמה ורך בשנים, יושב לו בפנתו בודד שקט על התורה ועל העבודה ולא פנה אל רהבים ושטי כזב, והוא נחמד למראה וטוב להשכיל לגאון ולתפארת ואשר חננו העליון ברב כשרון ודעת, להאיר עיני חכמים, ולחדש חידושים נפלאים בתורה. הי ניהו הגאון חריף ובקי, ידי רב לו בים התלמוד והפוסקים ראשונים ואחרונים הרב מוה"ר פנחס עפשטיין הי"ו. אחד מגדולי עיה"ק ירושלים" עכ"ל. הנה נאמר עליו מים רבים לא יוכלו לכבות את אהבת התורה של הג"ר פנחס זצ"ל, אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאהב רבי פנחס את התורה, בוז יבוז לו.

הגאון רבי ישעיה זצ"ל בן רבינו זצ"ל

גדול וצדיק זה שביזה עצמו על קיום התורה וקדושת ישראל ועל כל דבר ודבר היה עומד בפרץ, ובפרט לענין קיום השבת קודש, שבערבי שבתות היה סובב הולך במס"נ על פתחי החנויות והעסקים לזרזן שישגרו לפני כניסת השבת, ולא פעם ביזוהו ואף הכוהו על כך בריוני ישראל, ולא נרתע מזה ודאג שתהא מנוחת שבת מנוחה שלמה שאתה רוצה בה, ועל מנוחתם יקדישו את שמך, ראוי לו שיכנס למנוחה בגן עדן מיד.

רב תודות וברכות

להרה"ח המפואר כמוהר"ר יצחק לעבאזויטש שליט"א

נכד הגאון רבי פנחס ראב"ד ירושלים זצוק"ל
ומו"ל הספר "מתורתו של רבי פנחס"

על שנתן לנו רשות להשתמש בספר הנכבד הזה בהעתקת החלקים המובאים לעיל
(התולדות וההספדים) מתוך הספר,
תשואות חן חן לו, ויתברך בכל הענינים ברוחניות ובגשמיות
וזכות זקינו הגאון זצוק"ל יגן עליו ועל משפחתו תמיד,
וימליץ בעדו לטובה ולברכה אמן כ"ר.